

Til Folketingets Uddannelsesudvalg

Vedr. kunstnerisk udfoldelse i folkeoplysnings sammenhæng

Baggrundsmateriale udarbejdet af "AKKS – Amatørernes Kunst og Kultur Samråd" og "DATS – Landsforeningen for Dramatisk Virksomhed" til Folketingets Uddannelsesudvalg i forbindelse med foretræde den 1. februar 2011.

AKKS er paraplyorganisation for 9 landsorganisationer med omkring 60.000 medlemmer, der beskæftiger sig med musik, sang og dans på amatørniveau.

DATS er landsorganisation for omkring 55.000 amatører der beskæftiger sig med teater og drama.

Tilsammen har organisationerne omkring 115.000 medlemmer, hvoraf halvdelen er børn og unge.

AKKS og DATS dækker alle genrer, fra visesang, garder, folkemusik og rockbands til store kor og klassiske symfoniorkestre, egns- og friluftsspil, skuespil, masketeater, dukketeater, revyer, independentteater, vækstlagsteater, musicals, rollespil og performance. Alle aldre er repræsenteret, fra de yngste til de ældste, og alle niveauer, fra det mest enkle til specifikke talentudviklingsprogrammer, og geografisk spænder vi fra det helt lokale til festivaler såvel nationalt som internationalt.

Folkeoplysningsloven sætter rammerne for medlemmernes lokale kunstneriske udfoldelser rundt omkring i Danmark. Den amatørkunstneriske udfoldelse er ikke kun målrettet en professionel karriere, men er i lige så høj grad moderne folkeoplysning. De møder mellem mennesker der finder sted i amatørverdenen, er helt grundlæggende centreret omkring læring og vidensdeling. De er rum for refleksion i en hektisk hverdag og for udvikling af såvel kunstneriske og faglige som sociale kompetencer.

Den kunstneriske udfoldelse i folkeoplysnings sammenhæng

Amatørkunsten har altid været et "stedbarn" i folkeoplysnings sammenhæng. Det er uden tvivl betinget af, at området på samme måde som idrætten er splittet mellem folkeoplysnings- og kulturlovgivning. Samtidig har amatørkunsten, netop pga. sin diversitet og mangfoldighed, ikke idrættens tradition for at organisere sig og har derfor ikke haft det samme held til at få sat fokus på de særlige behov der er i forbindelse med den kunstneriske udfoldelse. De foreningsorganiserede amatører i DATS og AKKS er faktisk kun toppen af det amatørkunstneriske isbjerg! Det afspejler sig i, at Folkeoplysningslovens bestemmelser passer dårligt til virkeligheden for de kunstnerisk arbejdende amatører.

Et par konkrete eksempler er:

1. Koncerter og forestillinger. Det er et stort ønske i amatørverdenen, at den afsluttende præsentation af et undervisningsforløb i form af en koncert eller en forestilling skal kunne være støtteberettiget i henhold til loven. Det er trodsalt ved den offentlige præsentation, at man i mødet med publikum er til en slags eksamen. Men det er den ikke! Det er kun selve undervisningsforløbet der er støtteberettiget.
2. Lokaler. I amatørverdenen oplever vi ofte, at de anviste lokaler ikke, som loven ellers foreskriver, er "egnede" til kunstnerisk virksomhed. Det viser signemlig, at fortolkningen af begrebet "egnet" er forskellig fra kommune til kommune. Det betyder, at skuespillere, orkestre, kor og dansere oplever at få anvist lokaler, der er akustisk uegnede til musikalsk udfoldelse, har skadelig gulvbelægning, dårlig belysning, for lav loftshøjde eller manglende plads til de mange værkstedsaktiviteter der forudsættes i forbindelse med sceneopbygning, kostumesyning osv. Eller at kor anvises lokaler med

nedslidte eller ubrugelige klaverer. Det er derfor et stort ønske i amatørverdenen at få bedre offentlige lokaler stillet til disposition, f.eks. ved at inddrage lokaler i andre typer institutioner end det i dag er tilfældet. Endelig bør de lokale foreninger tages med på råd ved tildelingen af lokaler.

Hvad angår tilgængeligheden til lokalerne begrænser åbnings- og lukketider mulighederne for at arrangere ekstra prøver op til koncerter og forestillinger. Her efterlyses større fleksibilitet og samarbejde med de lokale foreninger. Bl.a. for at undgå at opbyggede scenografier mv. skal sættes op og pilles ned før og efter hver prøve, men kan blive stående i de sidste 2-3 uger af prøveforløbet. I denne forbindelse kan man også nævne de tilbagevendende problemer med opbevaringsplads til store musikinstrumenter og noder.

3. Aflønningsproblematikken. På grund af aflønningsbestemmelserne i Folkeoplysningsloven bliver det stedse mere vanskeligt at få kvalificerede undervisere til vores virksomhed. På musikkens område er det klart, at når man i musikskolen kan få en betydeligt bedre tarif plus pensionsordning ved at undervise musikskolens ensembler, bliver amatørerne ikke nogen attraktiv arbejdsplads. Kvaliteten af amatørernes musiske virksomhed afhænger af, at man kan få kompetent instruktion, og det er i de senere år blevet stedse vanskeligere, ligesom mange yngre undervisere udelukkende betragter amatørerne som en gennemgangslejr, indtil der viser sig noget bedre. Problemet kunne løses ved at indføre et aflønningssystem, der også rummer mulighed for en bedre aflønning af højt kvalificerede undervisere.
4. Foreningsbegrebet. Sidst men ikke mindst vil vi gerne gøre opmærksom på, at en stor del af de aktive i amatørkunsten er voksne mennesker. Dvs. de er over 25 år! Med mindre de indgår i undervisningsforløb med en underviser, er de dermed ikke direkte omfattet af folkeoplysningslovens bestemmelser. Loven giver godt nok mulighed for, at kommunerne kan støtte foreninger for voksne, men kun ganske få gør det i praksis.

Den kunstneriske udfoldelse og forslagene i Folkeoplysningsudvalgets rapport

De amatørkunstneriske organisationer var desværre ikke repræsenteret i folkeoplysningsudvalgets arbejde med udformningen af rapporten "Folkeoplysningens samfundsmæssige betydning". Konsekvensen er, at rapportens forslag hverken er møntet på voksne i foreningslivet eller på de særlige behov der er i forhold til kunstnerisk udfoldelse.

Generelt kredser rapportens forslag om at skabe en ny dimension til folkeoplysningen ved bl.a. at give kommunerne mulighed for at kunne inddrage foreningslivet i at løfte samfundsrelaterede opgaver indenfor uddannelse, integration og folkesundhed. Forslag der i sig selv er prisværdige, men som i sammenhæng med forslaget om at kommunalbestyrelser selv skal kunne fastlægge regler om lokaletilskud til foreningers udgifter til lokaler, får en kedelig klang. For selvom udvalget samtidig foreslår, at kommunalbestyrelserne skal fastlægge en politik for området med inddragelse af brugerne, kan man frygte, at netop foreningslivets mangfoldighed vil betale prisen. Frygten går selvfølgelig på at lovens bestemmelser anvendes til enensidig instrumentaliserings. Ikke mindst fordi udvalget ikke samtidig sikrer brugerindflydelsen på området i form af en lovfæstning af Folkeoplysningsudvalgene. Det ser nu ud til at det omdiskuterede forslag om tilskuddet til lokaler ikke bliver en del af ministerens lovforslag, hvilket DATS og AKKS bifalder med stor lettelse.

AKKS og DATS skal i denne sammenhæng også nævne, at rapportens forslag om at etablere et videnscenter for folkeoplysning er en rigtig god ide! Dokumentation og forskning efterlyses i meget høj grad af det amatørkunstneriske foreningsliv. Der findes ikke ret meget dokumenteret viden om områdets betydning for f.eks. skabelse af social sammenhængskraft, lokal identitet, sundhedsforebyggelse, integration eller uddannelse. Derfor er det også ærgerligt, at forslaget er målrettet et videnscenter for den folkeoplysende voksenundervisning og det frivillige børne- og ungdomsarbejde, og dermed udelader det voksne foreningsliv. Det giver ikke meget mening med et videnscenter, der ikke inddrager foreningslivets voksenområde og dermed afskærer sig selv fra at kunne forske og dokumentere større sammenhænge.

Et andet forslag som både AKKS og DATS kan støtte, er oprettelsen af et dialogforum med deltagelse af de repræsentanter, der deltog i folkeoplysningsudvalget. Vi vil dog opfordre til, at oprettelsen af et sådant forum giver anledning til at udvide kredsen af folkeoplysningens centrale aktører. Så også de der ikke deltog i Folkeoplysningsudvalgets arbejde får plads i både selve dialogforummet og en evt. undergruppe og dermed kan bidrage til områdets udvikling.

Udover oprettelsen af de to centrale organer stiller rapporten forslag om, at både Undervisningsministeriet og kommunalbestyrelserne opretter puljemidler til området. Forslag vi kun kan støtte, da de i høj grad mangler og efterlyses af alle, både foreninger og organisationer i det amatørkunstneriske bagland. I denne sammenhæng er det dog vigtigt at understrege, at midlerne skal være søgbare for alle foreningslivets aktører og for de ikke-organiserede.

Mht. til lokaler stiller rapporten forslag om, at alle lokaler og anlæg finansieret af skatteborgermidler skal kunne anvendes til folkeoplysende virksomhed, samt at kommunalbestyrelser skal kunne indgå lokaleaftaler med private, selvejende institutioner om, at den folkeoplysende virksomhed kan benytte disse. Det er gode ideer, der uden tvivl vil føre til bedre arbejdsvilkår for de kunstnerisk arbejdende foreninger, hvis lokalelejen ikke samtidig stiger, og hvis det i praksis overhovedet er muligt at gennemføre dem.

Et andet forslag vi er meget positive overfor, på trods af, at det ser ud som om det ikke vil indgå i ministerens lovforslag, er udvalgets forslag, der vil gøre det muligt at forhøje en kommunalbestyrelses tilskud til en forenings udgifter til leder- og lærerløn fra den nuværende tredjedel til 50%. Om det er realistisk at finansiere det ved, som rapporten foreslår, at reducere tilskuddet til AVU-forløb og hf-enkeltfag for kursister der ikke går til prøver og eksamen, er svært at gennemskue. Men den nuværende ordning indebærer desværre, at deltagerbetalingen ofte er så høj, at den afskrækker nogle mennesker fra at deltage i undervisningsforløb.

AKKS og DATS indgår, som de store aktører vi rent faktisk er i det folkeoplysende arbejde, selvfølgelig gerne i yderligere drøftelser omkring ovenstående.

Med venlig hilsen

Susan Fazakerley
Sekretariatsleder
AKKS
Farvergade 27A, 2. sal
1463 København K
Tlf: +45 24 62 46 24

Kristian Hald Jensen
Generalsekretær
DATS
Nygade 15
6300 Gråsten
Tlf: +45 74 65 11 03